

Posudek vedoucího diplomové práce Tomáše Bayera

Pojetí právní subjektivity v římském právu

Autor Tomáš Bayer předložil svou diplomovou práci na téma právní subjektivity, tedy na téma římského práva osob. Po krátkém úvodním slově, v němž kandidát objasňuje hlavní zaměření své práce a vystihuje důraz, jaký klade na teoretické pojetí (nebo též definici) právní subjektivity v římskoprávní úpravě práva osob, speciálně se zřetelem k „obrušování“ definičních kritérií, k němuž docházelo postupem času (str. 7), následuje vlastní podrobný rozbor jednotlivých aspektů římskoprávního pojetí právní subjektivity. Současně autor nastiňuje i význam vytváření terminologie, a pak používání slova „persona“, pro teoretické rozpracování konceptu subjektivity v římském právním myšlení.

Na úvod vlastního textu pak autor nejprve rozebírá teoretické rozměry právní subjektivity s tím, že jako podklad pro své úvahy nebere do rukou pouze čistě římskoprávní literaturu, ale též literaturu soudobé teorie práva. Tato úvodní pasáž obsahuje i určitou opozici proti takovému pojetí právní subjektivity, které v sobě zahrnuje i způsobilost k právním úkonům a způsobilost k protiprávnímu (deliktnímu) jednání. Podle autorova názoru nejde však o součást právní subjektivity a ani se takovou součástí v římskoprávním pojetí nejednalo (str. 10). Autor na stejné straně velmi zajímavě cituje práci J. Slunéčkové z roku 1988, která se k tématu vztahuje a velmi trefně vystihuje dobové krajně pozitivistické pojetí subjektivity jako vlastnosti udělované právním řádem (oproti iusnaturalistickému pojetí, které subjektivitu chápe jako vlastnost, přiznanou přirozeným právem jako právním řádem nadřazeným pozitivnímu právu). Otázka je, zda lze bez diskuse přijmout závěr, artikulovaný autorem na str. 10, že toto pozitivistické pojetí bylo blízké právě římskému právu – viz např. Florentinus v D 1, 5, 4, 1. V dalších pasážích tohoto širšího úvodu jsou pak relativně podrobně rozebírány jednotlivé aspekty právní subjektivity – vznik a zánik fyzické osoby. Následuje opět velmi podrobný rozbor zkoumaného tématu, který sleduje logiku trojího statusu římského občana (status libertatis, status civitatis a status familiae). Autor se ve svém výkladu nevyhýbá ani takovým hraničním

tématům, jako bylo např. právní postavení kolónů, právní postavení žen, případně koncept právnických osob v římském právu. Další téma, zpracovávané autorem se pak týká institutů tutely a cury. Tím se dostává ke způsobilosti k právnímu jednání a jeho omezení v římském právu, případně k významu vad právního jednání. Tuto část lze chápat jako v jistém smyslu doplňující pasáže, věnované samotné způsobilosti k právům (v tomto smyslu by bylo možné vytknout absenci pojednání o deliktní způsobilosti – tato kapitola byla však po diskusi s vedoucím diplomové práce vyřazena, neboť by to vedlo k neúměrnému rozšíření objemu práce a nejde tedy ze strany autora o nějaké opomenutí). V závěru pak autor rekapituluje své postřehy a oceňuje přínosnost použité literatury.

Práce je formálně rozdělena na devět kapitol. Samotné kapitoly mají pak nestejný rozsah – od necelé stránky až po nějakých dvacet stran, v závislosti na objemu pojednávaného tématu. Delší kapitoly se pak případně člení na podkapitoly. Předřazen je úvod, připojen je závěr, seznam použité literatury a anglické résumé. Celkem má práce 93 číslovaných stran, z toho připadají na vlastní text práce 78 strany (bez vystráňovaného titulu, prohlášení a obsahu na začátku práce a bez seznamu literatury a anglického résumé. Jinak práce obsahuje standardní odkazy na literaturu (použita byla literatura v jazycích českém, slovenském, anglickém a německém a latinské texty v českém, případně anglickém překladu), dále pak některé dokumenty mezinárodního práva a internetové texty. Výsledkem je pak velmi čtivě a plasticky podaný obraz pojednávané materie, kdy čtenář skutečně krok za krokem prochází světem římského pojetí právní subjektivity. Při vytváření práce autor průběžně téma konzultoval a při zpracovávání textu projevil neobyčejnou samostatnost a tvůrčí přístup. K obsahu ani formě práce nemám výhrady.

Práce je nepochybně mimořádně kvalitní a lze ji bez váhání doporučit k obhajobě.

Při obhajobě doporučuji rozvést otázku postupné proměny chápání kolónů jako subjektu práv v nesvobodné osoby středověkého pojetí.

V Praze, dne 2. května 2010

JUDr. David Falada